

FEDERATIUNEA

Diurnalu politicu, literariu, comercialu si economicu.

Va esi Mercuri-a, Vineri-a si Dominec'a.

Locuintia Redactorului
si
Cancelaria Redactiunii
e in
Strat'a Morariloru Nr. 18.

Scrisorile nefrancate nu se voru
primi decatu numai de la corespun-
dinti regulari ai „Federatiunii.”
Articlii tramisi si nepublicati se
voru arde.

Pretulu de Prenumeratiune:
Pre trei lune . . . 3 fl. v. r.
Pre siese lune . . . 6 „ „ „
Pre anulu intregu . . . 12 „ „ „
Pentru Roman'a:
pre an. intregu 40 Lei n. — 16 fl. v. a
„ 6 lune 20 „ „ = 8 „ „ „
„ 3 — 10 „ „ = 4 „ „ „
Pentru insertiuni:
10 cr. de linia, si 30 cr. taps'a tim-
brale pentru fiesce care publicate
une separatu. In Loculu deschisi,
20 cr. de linia.
Un exemplariu costã 10 cr.

Pentru ajutorarea nenorociteloru victime a le presie-
dintelui tablei regesci d'in Muresiu Osiorheiu baro-
nulu Apor

au conferitu urmatorii Dni: Pres. de sect. la curia
Ladislau Basiliu Popu 10 fl., septemy. Ionu P u s c a r i u
5 fl., dep. Ionu C u e u 10 fl., (nesolviti) locu-
tientinte Andre v i c i u 1 fl., Mihaiu C i r l e a
1 fl., dep. Petru M i h a l i 5 fl., dep. Basiliu J u r c a
5 fl., secr. la curia Iosefu G a l l u 1 fl., Nicolau I o a n
o v i c i u 5 fl., N e m o i a n u 50 cr., Simeonu B o t i z a n u
1 fl., Ionu P o r u t i u 1 fl., Ionu V l a s a
1 fl., Simeonu M a r g i n e a n u 1 fl., Ionu M a r c u s i u
50 cr., Alesandru R o m a n u 10 fl. Sum'a
solvita si tramisa la locul destinatiunei: 48 fl.

Unu martiru natiunalu contr'a trei spre-diece.

(Fine.)*

Asie este, acestu unicu martiru obnubiledia
pre toti cei 13, ca-ce elu represinta dreptulu si li-
bertatea natiunalitatiloru nemagiare. Modestulu
monumentu care se puse pre grop'a lui, vorbesce
mai multu in interesulu acestoru popore, decatu
tote vorbirile si articlii d'in diurnale.

Poporulu accurse ca unu toriute d'in comi-
tatu lu Aradului, locuitu cea mai mare parte de
Romani; una intielegintia numerosa d'in Transil-
vani'a, Banatu si Ungari'a se aduna la mormen-
tulu celebrulu martiru B u t e a n u. Si ore nu-
mai curiositatea se fia adusu pre acesta multime
la locul de perdiare alu fostulu prefectu? Ce
au fostu aci asiè demnu de vediutu? Dora osa-
mintele putrede a le martirului, cari se desgro-
para pentru a se pune intr'o noua grupa? Fostu-a
ore pururea frumos'a, dar' simpl'a petra monumen-
tale, carea va fi inlocuita in tempurile viitorie si
mai fer'cite prin unu altu monumentu mai demnu;
adunatu-s'a ore poporulu pentru a admira acesta
petra? Nimicu d'in tote aceste-a, — unu impulsu
internu aduse pre poporu aci la curagiosulu seu
aperatoriu de odinora, Romanii au sentitu in
anim'a loru necesitatea de a saruta osamintele
bravulu loru conducatoriu si a se intari la gro-
p'a lui.

Cinci-diece de tunete de trescuri anuciara
multimei asteptatorie inceputulu festivitatii. Diece
preoti de ambele confesiuni si unu pontificante
imbracati in vestimente besericesci esecutara ce-
remoniile religiose ale ingroparii. Dupa fia-care
actu mai importantu alu ceremoniei, dupa fia-care
discursu urmau tunete de trescuri. Vorbira ponti-
ficantele, colegulu de odinora alu celebratulu,
protopopulu Balintu, fostulu prefectu, mai departe
unu advocatu, unu preutu si alti. Acestu d'in
urma tienu una vorbire infocata, in carea mani-
festã principiele, pentru cari s'au luptatu Romanii
d'in Transilvani'a, si provocã la una lupta noua
pentru conservarea natiunalitatii loru. Este memo-
rabilu, ca la acesta festivitãte au asistatu inea si
caruntulu I a n c u, renumitulu si primulu pre-
fectu d'in anii revolutiunei, si colegulu seu A c-
sente. Optu dieci tunete de trescuri anuciara ter-
minarea festivitatii. Asiè decurse acesta festivitãte
memoriale. Despre servitiulu divinu funebrelu ser-
batu in memori'a celoru trei-spre-diece generali in
Aradu se raporteza, ca beseric'a erã plina de po-
poratiunea magiara de acolo, si ca unu batalionu
de honvedi esecutã ceremoniele militari

Nimicu nu pote aretã intr'unu modu mai
surprindietoriu si mai lamuritu contrastulu, care
domnesce intre directiunile ideelor acestoru doue
popora d'in Ungari'a si Transilvani'a, intre ma-
giari si Romani, decatu radicarea a doue monu-
mente in memori'a unui-a, si in a celoru trei-spre-
diece martiri.

Ionu B u t e a n u a luptatu pentru dreptulu
si libertatea poporulu seu oprimatu; cei trei-spre-

diece si-au scosu sabi'a pentru intarirea supre-
matiei si despotiei magiare a supr'a soiuriloru
nemagiare!

Noi amu fi doritu d'in tota anim'a a evita
reinprospetarea, tristeloru evenimente d'in acelu
timpu de lupta imprunatata, inse ele fure revo-
cate in viu'a memori'a Magiariloru si Romani-
loru d'in Transilvani'a si Ungari'a, atãtu prin ace-
ste festivitãti cãtu si prin discusiunea loru, si
acesta impregiurare este atãtu de importanta, in
cãtu nu-o amu potutu lasã d'in vedere. Si in ce
jace importantia aceloru fapte? In incordarea,
care domnesce inea asta-di intre poporulu ma-
giaru si romanu. Si cari sunt cauzele acestei in-
cordãri? Noi cutezãmu a o spune, fãra a ascunde
ce-va, ca cauzele sunt acelea-si ca si atunci, can-
du produsera nesece rezultate atãtu de triste in
tiera. Romanii, de-si nu mai sunt iobagi, se sem-
tiescu totu-si inea si asta-di oprimati si amenin-
tiati in esistentia loru natiunale de cãtra magiari.
Ei nu se impartesira nice in unu dreptu, nice in
una libertate, pentru cari s'au luptatu si au suferitu
candu-va. Despotiati de tote drepturile loru natiu-
nali, ei sunt espusi pericolulu de magiarisare.

Inse, ni se va replicã, nu esiste ore in Un-
gari'a una lege relativa la natiunalitãti sanctiunata
de regele? Da, dupa nume, natiunalitãtile au una
lege pentru scutirea loru, inse acesta lege nu este
decatu unu velu, care are de a acoperi domnirea
arbitraria parlamentara a magiariloru, acesta lege
este numai unu scutu, cu care se apera magiarii
contr'a remonstratiuniloru cã aru avè intentiuni
de magiarisare. In scurtu, acesta lege nu ofere
nice o scutintia, pana ce ea va fi in man'a ma-
giariloru. Si cum cã ei o sciu bine intrebuintia,
acest'a se dovedesce prin protestele Sasiloru si
Romaniloru contr'a vatemarei continue a acelei
legi d'in partea ministeriului. Nu voimu a ne de-
mite aci in detailuri, amu trece cu vederea tote
acestea, deca amu vedè, cã magiarii lucra numai
pentru a realisã una centralisatiune, ca asia se-si
asecureze superioritatea loru. Tote acestea aru fi
nimicu facia cu scopurile stricatiose ale politice
magiare, carea ataca pre cele-l-alte natiunalitati.
Tote informatiunile d'in Ungari'a si Transilvani'a
constateza d'in nou amaretiunea estrema, carea
domnesce intre tote natiunalitãtile Ungariei si
Transilvaniei contr'a magiariloru. Pana candu va
mai durã acest'a? intrebãmu noi. Cãti ani voru tre-
bui se trãca inea, pana candu voru observã ma-
giarii calea alunecosa, pe care inainteza cu atãtu
temeritate?

Intr'adeveru, acelu monumentu, care Romanii
l'au radicatu martirulu loru, trebue se servesca
de admonitiune politiciloru scurti la vedere, pen-
tru ca se-se pota intorce inea de buna vreme.
Este inse totu si tristu si unicu in viet'a popo-
reloru, cã pana asta-di nu s'a aflatu intre magiari
nice unu singuru individuu, care si ar' fi radicatu
cuventulu pentru o impacare cu cele l-alte natiu-
nalitati, cu tote cã Romanulu ingropatu in Gur'a-
Hontiu s'a predatu elu insu-si acelu monstru, nu-
mai ca se fia condusu acolo, unde sperã, cã va
mediuocã pace.

Asie e, contrastulu, care esiste intre nisui-
ntiele magiariloru si Romaniloru, este mare. Aci
se nimeresce espresiunea unui istoricu francezu,
care dise cu privire la aceste doue popora: „La
loi magyare a ouvert entre les deux races un in-
franchissable abime.” (Legea magiara a deschisu in-
tre aceste doue rase unu abisu nesuperabilu.)

Legea inse totu mai pote se se schimbe, si
noi strigãmu cãtra magiari cu amicitia si sincerita-
te: Faceti, ca acestu abisu intre voi si intre
poporele colocuitorie se se inchida pentru totu-de-
un'a. Faceti ca in viitoriu divergintia contraste-
loru intre nisuintele vostre si ale loru se nu mai
fia posibilu, faceti ca acelu martiru natiunalu se
se impace cu cei trei-spre-diece vecini ai sei.

(Reform.)

Dualismulu se clatena.

„Amu disu nu odata, cã constitutiunea d'in 67
(Dualismulu) este una atare poma, carea porta in sine
vermele ce o va vescedi. Intr'una deminãtia de tomna
numai ce ne vomu tredì, cã elu a cadintu de sine, fãra
cã arburele se fia fostu scuturatu.”

Acestu-a este esordiulu unui articlu alu diuariulu
„Hon“ de la 17 oct., destinatu prospecteloru federa-
listice.

Este bine se scimu, cã insi-si creatorii masinei
dualistice renuncia la sperantia de a o potè intrebuintia
intr'unu tempu mai indelungatu pentru sugrumarea majo-
ritãtii poporeloru moribundulu imperiu austriacu.

Domnii d'in Vien'a au uitatu — dico foi'a mentiu-
nata, — cã eu tote cã constitutiunea d'in decembre n'au
intempinatu vre-una opusetiune mai potinte in senatulu
imperialu, ba majoritatea quantitativa a dieteloru provin-
ciali inea s'au impacatu cu non'a situatiune: acolo sunt
inse poporele inse-si, cari inea au cuventu, candu se trac-
teza a supr'a sortii loru, si deca in senatulu imperialu si
in dietele provinciali nu este opusetiune mai insemnata:
e s t e i n p o p o r u.

Multiamimu fratiloru Magiari pentru cã recunosc
ce'a ce nu se pote ascunde, cã, de-si in senatulu imperialu
si intr'unele d'in dietele provinciali in Cislaitani'a sunt
putieni si putienu energiosi contrarii Dualismulu, popo-
rulu inse este si are dreptulu se fia contrariu, si inea poternicu,
alu situatiunei actuali. Dar no mirãmu, cum de nu recu-
noseu acestu dreptu si pentru poporele supuse arbitriulu
magiaru?

Diceti, Dlorn, cã poporulu inea are cuventu la crea-
rea destineloru sale, si aperati acestu dreptu pentru poporulu
boemu, slovenu etc. d'in Cislaitani'a; e bine, cum de ne-
gati poporulu Romanu d'in Transilvani'a, Ungari'a si
Banatu, acelu dreptu sacru, pre care nece tiranii nu lu
potu rapì fãra a si pune cu manile proprie asup'a capete-
loru loru sabi'a lui Damocle?

Dlu Irányi a recunoscutu esistintia cestiunei roma-
ne, a marturisitu, cã deslegarea ei in modu multiamitoriu
este una necessitate imperativa. Crede Dlu si cre lu fratii
Magiari preste totu, cã acea eestiune se pote resolvi in
Pest'a, prin parlamentulu magiaru, precum s'au incercatu
in sesiunea d'in 1865/8? Pote-se despune ore eu dreptu cu-
ventu despre sortea Romaniloru intr'una dieta magiara?
Nu se pote.

Pana candu poporulu romanu nu va fi rehabilitatu
in posesiunea dreptulu de a-si creã sorte sa, pana atun-
ci cestiunea romana nu se pote deslegã, si natiunea ro-
mana se va lupta si trebue se se lupte cu tote armele le-
gitime in centr'a arbitriulu, se amenintia esistintia ei.

„Boemi'a, Moravi'a si Galiti'a nu pretindu una pu-
setiune mai independenta de Austri'a de cãtu cum este
raportulu esistente intre Austri'a si Ungari'a. — Intrebã-
mu, deca aceste state nu pretindu mai multu de cãtu
atãtu-a, pote fi aici vorba de imbucãtirea Austriei, nu
remanu ore si ele ca noi contopite in Austri'a? — Si
ore unitatea santei corone magiare scirbatu-s'a prin impa-
cãtiunea cu Croati'a, unica opera, pentru carea guvernulu
actualu pote se accepte recunoscintia natiunei (ma-
giare)?”

Multiamindu colegulu de la „Hon“ pentru aceste
constatãri, ni vomu permite a intrebã pre Magiari, cã ore
natiunea romana d'in Transilvani'a pretinde ea mai
multu de cãtu pretindu Boemii, Polonii etc.? Ore
prin realisarea pretinsiuniloru drepte ale poporulu ro-
manu scirba-s'aru unitatea santei corone unguresci? Nece
decãtu.

Dar' bub'a e alt'a. Miculu elementu magiaru — o
scie tota luna — aru vrè se fia mare si tare, si orb'a lui
ambitiune lu desmãda cu sperantia vana, cã elu va potè
contopi in sine pre poporele nemagiare d'in Ungari'a si
Transilvani'a, etc. si acest'a este caus'a, carea impedeza

realizarea raportelor juste și stabile între Ungaria și Transilvania, sau mai bine între Magiari și Romani.

Dar' frații magiari potu fi securi, că mai curendu „populu va face nucel și salcea mere dulci,” decâtu Romanii se voru face Magiari.

Să revenim înse la cestiunea federalismului de care „Hon” se ocupa per extensum; se subintielege, că numai cu privire la rapoartele d'între națiunile de d'incolo de Lait'a facia de imperiulu (1) magiaru. D'in acestu punctu sunt a se apretia toate conjecturile și discușiunile lora asupr'a federalismului.

Partia naționalităților, carea are partizani și între nemții austriaci, voiesce a se sustienē pre temelulu c o n s t i t u t i u n e i d e l a K r e m s i e r. Acēsta constituțiune s'au elaboratu pre bas'a principiiloru federatiunii statelor americane; la crearea acestei constituțiuni au parteicipatu polonii, boemii și slovenii. Conformu acestei constituțiuni, d'in colo de Lait'a s'ar' formā unu statu federativu, în care regatele și provinciile aru despune cu cea mai largă autonomiă a supr'a trebelor lora interne. Cestiunile comune le aru resolve una reprezentantia esita d'in alegeri directe, și în loculu camerei boeriloru s'aru constitui una camera primaria d'in delegatii dietelor provinciali. Aceste sunt normele fundamentali ale constituțiunei de la Kremsier. — Adunarea d'in Kremsier fu disolvita în 7. martiu 1849. Vine înse întrebarea, că ore acēsta constituțiune multumî-aru și astadi aspirațiunile națiuniloru d'in cestiune? că ce pretensiunile acestorua tindu într'u acolo, ca punctulu de gravitate alu vietii lora constituționali să fia depusu în sfer'a dietelor provinciali, ca estu modu tote națiunile să se pota desvoltā independente și în deplina libertate. Cestiunile comuni să fia resolve prin delegațiuni.

Aru fi la loculu său, să spunemu și noi, care sunt decisiunile său mai bine carea este constituțiunea ce Romanii și-au datu-o în 1848 în adunarea de la Blasiu. Dar' ea este bine cunoscută nu numai Romaniloru, ci totoror acelorua, cari au să o cunosca. Dreptu acēa ne marginimua a spune, că națiunea română d'in Transilvania n'au renunțiatu la acea constituțiune sigilată cu sangele a 40,000 martiri ai Romanimei.

Armat'a honvediloru în ochii Romaniloru.

Dupa una scire a diariului magiaru „Hon”, Romanii mai vertosu în cottulu Albei-inferiore au aretat u ce-va antipatia contr'a armatei magiare de honved, nevoindu a depune juramentulu sub stindardulu acestei armate. Caus'a se vede a fi, că poporulu romanu nu întielege, cum se pote, ca unu statu să aiba doue armate: un'a comuna și alt'a magiara. Antipatia ce poporulu romanu se vede a-o manifestā cătra armat'a magiara, nu pote să se bazeze de cătu pre reminiscențele triste d'in 1848, candu Romanii și-versara sangele contr'a honvediloru magiari pentru așerarea tronului periclitatu. Dreptu acēa asta-di, în 1869, Romanii, refuzandu de a depune juramentulu pentru armat'a honvediloru, nu se potura retienē de a nu eschiamā: „Avemu noi doi imperati, cărorua să li jurāmu fidelitate?” Una nouă dovēda, că impacarea Magiariloru cu a nemților și încorporarea Transilvaniei cu Ungaria s'au facutu fără ca Romanii să fia fostu întrebati.

De siguru Magiarii, nevoindu a întielege adeverat'a causa a antipatiei Romaniloru contr'a armatei honvediloru magiari, voru dice că totulu provine de la unii agitori (bujtogatók), înse omulu politicu, cu anima dreptă, se va convinge numai decātu, că nu este bine a luā în risu cele mai sacre sentimēnte a le unui poporu. Dacă portiericii se uita a dese de detorințele lora, poporulu nu și-perde nece-una-data sentimēntulu său de dreptate.

Au avutu Romanii în 1848 convingerea, că se lupta pentru dreptu: pentru tron și pentru patria lora, — cine li ar' potē asta-di schimbā acēa convingere a lora? Nimene, că ci dreptulu remane dreptu în eternu, ori-cum va decide diet'a magiara d'in Pest'a, și poporulu se va înfiorā totu-de-un'a de a jurā credința inimiciloru săi de odinora.

În caus'a Tofaleniloru.

Cetim în „Hon” de la 18 oct.: „D'între devisele ce guvernulu nostru le a primitu de la antecessorii săi, devis'a: „tote în principiu” au aplicatu-o asupr'a Transilvaniei cu multa apesare: d'între faptele, care dovedesce, că nu ne potemu laudā cu una stare normală, ba nece chiaru cores-

pundietoria necesității de tote d'ilele, Trânsisvani'a este cea mai palpabilă.

Uniunea Ardealului sustā în principiu, în fapta înse nu existe, fiindu că Transilvania, în privința administrațiunei și a justitiei, se direge dupa nescie legi și regulaminte osebite de cele d'in Ungaria, și pana ce în Ungaria existe ore carea ordine sociale, pana atunci Transilvania se afla într'una stare excepțională, ca de exemplu districtulu Cattaro.

Acēsta se adeverece într'altele, și prin casulu Tofaleniloru, în care națiunea pote vedē nu numai neumanitate, tractarea cu cei 300 de omeni ca cu nisce sclavi, una procedere barbară d'in evulu mediu, — ci totu-o-data și cea mai scandalosă eludere a justitiei.

Că ce vede în casulu acēsta guvernulu și legislațiunea? înca nu scim; dar' noi ni țiene-uu de detorința, ca să li atragemu atențiunea a supr'a acēstui easu. Se pote, că cei trei ministri, cari au caletoritū nu de multu prin Transilvania, n'au vedutū, prin flămurile și frunziariele arcuriloru triumfali, starea excepțională a Transilvaniei, și imbetati prin dulcele resunete d'in urma ale gratulațiuniloru prē amilite, ce-i intempnara pre acolo, n'audira plangerile Tofaleniloru, — dreptu acēa este detorința noastră să li desceptāmu atențiunea.

D'in casulu Tofaleniloru scim pan'acum numai atāt'a că baronulu Apor se radīma pre una sentința judecătorească. „Magy. Pol.” publica testulu juramentului, pre baza carui-a tribunalulu respectivu a pronunțiatu sentința. Acēstu juramentu este demnulu prototipu alu formulorū jesuitice, este batjocurirea palpabilă a procedurii judecătorești, pre cum urmēdia d'in cuventu în cuventu:

„Juru, că posesiunea ce se afla în manile încatiloru li s'au datu lora și respective posesoriloru precedinți, în 1842 și 1843, adeva cu ocașiunea comasării posesiunei mele d'in Tofalu, ori prin mine, ori prin oficialulu curții mele împoternicitu de mine, cu rezervarea apriată a condițiuniloru de a o retractā, și li s'au datu spre folosire, pre temelulu unui contractu verbalu său scrisu. Asiē să mi ajuto Ddieu. — B. Carolu Apor m. p.”

Si nu este iertatū să tragemu la indoicā autenticitatea acēstui testu, că-ee este autenticatū prin doi assesori de tribunalulu și prin Carolu Apor ca presedinte alu tribunalului. Copia autentică se afla la Redacțiunea diariului „Magyar Polgár.”

Să vedemu acum modulu esecuturii sentinței create pre acēsta base. Comissariulu de țicīna d'in scaunulu Muresiului Ionu Lodosianu scrisu în 2 oct. județulu comunulu d'in Tofalu urmatoriulu ordinu:

„Dupa ce d'ilerii (inquinii) d'in Tofalu fure scosi în 1 și 2 oct. d'in posesiunile lora cu tote hainele lora, se demanda județulu comunulu, ca să se uratiēscă drumulu, în tempu de 24 de ore, de tote seulele lora, că-ee la d'in contr'a tote căte nu se țiene de illustrulu Baronu voru fi a se arde.”

Tatarii au venitū ore în Transilvania, sau dora epoc'a de hotia a fortarețiloru cavaleresci se repetiesce în Transilvania, că ce vreu să demande chiaru și d'in a e r u ? De la cine invetia dirigatori transilvanii detorințele oficiali, sociali și umanitare, dora de la pasiele turcesci, cari aruncā în țicpa pre nefericitii giāri, sau de la nescie omeni ca Bast'a, cari și-aflāt placerea în decapitarea victimelorū nenorocite?

Ordenea socială pretinde, ca innocentulu și criminalulu să pota contā într'u asemenea la scutul legii, — și ēca în Transilvania organulu esecutoriu alu legii pornesce rebelu de estirpațiune contr'a averei a 300 nenorociti.

Ceremu organe de securitate pentru scutirea nefericitiloru transilvaneni în contr'a arbitriului dirigatoriiloru; ceremu despusetiuni pentru interpretarea onestă a justitiei în Transilvania; ceremu stergerea stării excepționali în Transilvania, pentru că starea de asta-di a Transilvaniei servece spro rusinea lumii culte.”

Cetim în „Ellenör” de la 19 oct.: „D'în singhichanii” tempului modernu: Scim cumcā baronulu Carolu Apor a despoiatu pre 300 omeni de tota averea lora, și ne încercāmu să descoperimū ce felu de carne mortă pote să ocupe locu în sinulu baronului neumanu, unde alții au inim'a lora; n'amu cunoscutu înse pana a cum perunc'a data de Ionu Lodosianu, comissariu ruralu în scaunulu Muresiului. (Acē urmēza ucazulu publicatū mai susu alu comissariului.)

„Magyar Polgár” spune, că pasia de Apor petrece acuma în Pest'a, pote pentru ca să fia numitū „domnu

excellentissimū” dreptu remuneratiune pentru nobilulu (1) său faptu tofalēnu.

Credemu a fi dispensati de a face vre-unu cōmmentariu la demnele especturatiuni ale diarielorū magiare.

Rescol'a Dalmatianiloru.

Nemultimirea produsă prin despusetiunile legii de așerare în cerculu de Cattaro n'a remasu localizată, și este destulu de importantă pentru ca să nu fia ignorată de toti cei ce credu în caderea sistemului actualu, mai vertosu, dēca sunt adeverate scirile rospandite prin multe diarie, că adeva dalmatianii s'au rescolatu formalu și nu voru odată cu capulu a se supune preseriselorū legii de așerare.

9—1000 feciori înarmati ocupara pusetiuni de așerare pre muntii, și ascēpta momentulu candu voru fi siliti a dā pieptu cu trupele imperatesci tramise în contr'a lora.

Rescolatii, dupa una foia pestana, sunt prevediuti cu arme cu acu. Una sută înși d'in regimentulu slavicu de Wimpffen, tramisū pentru restituirea, ordinei, au trecutū în taber'a insurgentiloru.

Se afirma, că voluntari muntenegreni acuru neintreuptu d'in tote părțile într'u ajutoriulu confratilorū lora rescolati. Guvernulu austriacu detienē în Triestu 120 centenarie de erba de pusca, care aveā a fi transportată în Munte-Negru.

Dreptu acēa, considerandu importantia evenimentelorū d'in părțile meridionali ale imperiului, însărmu acē diversele informațiuni relative la conflictele ce s'au intemplatū pan' acuma de la începutu, între trup'a militară și insurgenti.

Primulu conflictu s'au intemplatū în 7 l. c. la Ledentz. Una potere armată de 45 de omeni d'in regimentulu de infanteria alu arciducelui Albertu comandată de doi oficiali s'au dusu de la Risano la fortificațiunea de la Dragali unde trebuia să se întaresca garnison'a. Acēsta mica trupa fū împedecată în mersul'ei la Ledentz și atacată prin bande de țereni armati, cari țerinau unu corpu de 300 de omeni. Comandantele trupei militari, locuțienintele Rinek fū vatematu în ataculu d'antfii și prinsu. Column'a nesimțindu-se destulu de tare s'au retrasu cătra Risano pierdindu 30 de morti și ducundu cu sine mai multi vatemati. La Risano sosindu chiaru în momentu unu batalionu, acurse în ajutoriulu trupei militari; înse și acēstu batalionu fū observatū și atacatū pre nesimțite prin insurgenti de pre muntii, deci trebuī să se retraga și acēsta dupa pierderi sensibile, între cari se numera și morțea a doi oficiali. Multamita pusetiunii lora și cunoștinței locului, insurgenti au avutu forte pūtiene pierderi în aceste doue atacuri, se însemna înse morțea capului d'in districtulu de Ledentz; acēstu-a caditū în alu doilea atacu.

În 9 și 11 l. c. s'au intemplatū conflicte mai pūtiene sangerose la Krivosije și la Zap'a.

S'au tramisū d'in tote părțile poteri noue la teatrulu desordenelorū și ministeriulu de marină au datu comandantului superioru alu flotei adriatice ordinulu, ca numai de cătu să puna pre cale cătra gurele de la Cattaro nu numai tote năile disponibile de bataia, ci și năile de tunuri Reka și Kerk'a.

În Pol'a se facu pregătiri mari: Taurus s'au tramisū dejā în canalulu de la Cattaro și Luc'ia și Andreas Hofer, puse în lucrare cu multa activitate, nu voru întârziā nici ele a lu înșotii.

Se scrie, că prim'a întariri de 3 companie sosite la Risano nu s'au simțitū în stare de a debarcā, că-ee nā s'au aflatu destulu de tari și asiē s'au retrasu cătra Cattaro. Toti deregatorii guvernului d'in districtulu de Risano s'au pusu cu familiile lora pre una nae, pentru ca să pota scapā d'înaintea furiei populațiunei.

Femeile și copiii d'in districtele insurgentiloru s'au pusu în siguratate în muntii muntenegreni. Acēsta împregiurare dovedesce, că revoltanti au intențiunea de a-si continuā resistentia pana la estremeitate.

Se anuntia, că în Hercegovin'a înca s'au începutu rescol'a. Acēsta scire este înse a se primi cu tota rezerv'a.

Unii credu, că în aceste turburări ar' fi mestecată Rusia și Muntenegru. Aceste șgomote înse pan'acuma nu se potu confirmā, că-ee este datin'a a atribui Rusiei tote lucrurile ce se intempla pe pământulu slavu d'in Austria. Pan'acuma înse, chiaru și dupa rapoarturile oficiali, în evenimentele, alu căroru teatru sunt gurele de la Cattaro, nu se pote observā de cătu unu conflictu localu. — Ce se

atingo mai cu sema de Muntenegru, s'a auzit, că principele Nicolau ar' fi imbiat guvernului austriac mîdlăcirea sa, care inse s'ar' fi respinsu formalu.

Scirile d'in 15 l. e. spunu, că fruntasii d'in Castelnuove au tîenutu una adunare in care s'au decisu a se tramite una deputatiune la insurgenti pentru a-i provoca, ca s' se supuna legeri de inarmare (câ-ci se dice, că introducerea legeri de armare ar' fi tota caus'a acestoru turburări), si s' se nu ascepte ca s' urmeze nenorociri mai mari. Telegrammele nostre au anunciatu dejă, că insurgentii au respinsu propunerea deputatiunei, ei suntu resoluti a resiste cu ori ce pretiu, si se intarescu d'in ce in ce mai tare intre munti, de unde va fi forte greu a-i alun-gă fără de cele mai mari pierderi. Poterea mai mare a insurgentiloru s'au asediatu între Castelnuovo si Cat-taro, locu neespugnabilu. Se dice, că insurgentii suntu providuti in abundancia cu munitiuni si cu victualie. Dupa telegramulu d'in 15 l. e. insurgentii asediăza fortareti'a Dragalu si tunari'a de Cerkvice.

„Presse“ aduce d'in Trieste unu telegramu cu datu-lu 16 oct., in care se spune, că 400 feciori d'in regimentulu Hartung s'au tramisu in contr'a rescolatiloru d'in Dalmati'a. Se vorbesce, că rescolatii ar' fi ucisu pre majorulu regimentulu ce porta numele arhiducelui Ernestu, si pre adjutantulu aceluia.

D'in Viena se scrie, că regimentele Ramming si Gorizutti voru porni in curendu cătra Dalmati'a.

„Tgpost“ d'in Gratz anuncia, că revolutiunea dalmatieniloru numai asiè se va potè sugrumă, deca se voru tramite in graba in contr'a loru 10,000 de feciori. — Se afirma, că rescolatii ucidu fără indurare chiaru si pre prizonierii raniti, cari nu se potu apără. Rescolatii suntu providuti bine cu arme si munitiuni.

Drugulj, mic'a fortareti'a d'in ôtarulu districtulu Crivoscie, este asediata de una septemana d'in partea rescolatiloru. Una trupa imperatêsca mergundu intru ajutorulu garnisonii d'in fortareti'a mentiunata, fû atacata d'in partea insurgentiloru; între soldatii parte morti parte raniti s'au aflatu si corpulu comandantulu trapei.

Diet'a Ungariei.

Siedinti'a camerei reprezentantiloru de la 18 octobree.

Presiedinte: Somsich. D'între ministri au fostu de fatia: Andrassy, Lónyai, Eötvös, Horváth, Gorove si Bedekovics.

Presiedintele anuncia petitiunile, între aceste doue a lo lui Franciscu Deák. — Raportulu comisiunei economice relativu la spesele dietali pentru lunele augustu, septemvre si octovre se va tipari si pune la ordinea d'ilei.

Presiedintele anuncia cu dorere, că mai multi deputati si-au cerutu concediu d'in caus'a afaceriloru loru private. Diet'a refusă de a dă concediu lui I. Pástélyi si Mathia Onossy.

Dan. Szakácsi si Tadeu Prileszky presinta petitiuni pentru regularea cauzei industriale.

Dan. Irányi provocandu se la dîlele mai d'aprope candu se dovedî prin pressa, că dependinti'a Ungariei de la banc'a nationale austriaca este daunatiosa si că guvernulu ar' trebui s' iee inițiativa in acêsta privintia, întreba pre ministrulu de finantie, daca are intentiunea de a face dispusetiuni pentru independinti'a comerțului si industriei magiare de cătra banc'a nationale austriaca? — Interpelatiunea se predède ministrulu de finantie.

Ordinea d'ilei: Espunerea ministrulu de finantie.

Melchioru Lónyai si imparte espunerea sa in trei părți: socotele finali de pre an. 1868, partea bugetu. lui pentru an. 1870 relativa la acoperirea speselor si espunerea starei actuali a averii statulu. Lónyai dice că, de la restituirea constitutiunei magiare incoce, asta-di este primulu casu candu se facu socotele finali speciali, căci pentru anulu 1867 acêsta nu s'a potutu. Ministrulu areta apoi prin cifre perceptiunile d'in diferitele contributiuni precum si economisările in erogatiuni. Resultatele finali suntu urmatoriele: Perceptiunile ordinare prelinimate in bugetu au fostu: 98,680,000 fl., inse perceptiunile adeveratec s'au urcatu la: 110,385,568 fl.; aci se vede deci unu escedinte de 11,705,568 fl. Perceptiunile extraordinare, subtragundu se imprumutele călliloru ferate si restantiele, au fostu prelinimate proprie in sum'a de 1.470,000 fl., perceptiunile adeverate au fostu inse de 2.722,270 fl.; deci aci inca s'ar vedè unu escedinte de 1.252,270 fl. Erogatiunile ordinare s'au preli-

minat in sum'a de 99,536,500 fl., inse subtragundu-se detori'a pentru desdaunarea pamentulu, proprie in sum'a de 96,736,500 fl. Erogatiunile adeverate au fostu inse de 95,657,990 fl. deci mai putienu cu 1.078,501 fl. decătu cele prelinimate. Economisarea de pre anii 1867 si 68 face 6.083,406 fl. Ministrulu ar' fi doritu a imputienă darea pamentulu, inse nu a potutu, căci erogatiunile statulu se voru immultî in anulu venitoriu. Proiectele relative la reformarea contributiuniloru nu se potu inca presintă, căci nu suntu gat'a. Ministrulu mentiunea in fine, că a indreptatu cătra Maj. Sa una adresa cu privire la averile immobile a le statulu; apoi presinta dieci urmatoriele 3 proiecte de legi motivate prin ace'a-si adresa:

1) Pentru stabilirea comunelor coloniale ce se afla pre bunurile domaniale.

2) Pentru alienarea funduriloru necommassabili de pre bunurile domaniale.

3) Pentru cumperarea posesiuniloru de la Mácsa-Eskend si Valkó Szászlo si inregistrarea loru între bunurile domaniale.

Ed. Z s e d é n y i, provocandu se la unu conclusu alu casei, face întrebarea despre registrulu pensiunistoru si despre proiectulu de lege relativu la acêsta afacere.

Ministrulu de finantie raspunde, că tote actele suntu sub tipariu.

A n d r á s y, ministru presiedinte, presinta mai multe legi santiunate (între aceste-a conventiunile comerciale si postale), cari se publicara numai decătu.

L ó n y a i, ministru de finantie, presinta unu proiectu de lege pentru unu creditu supletoriu de 150,000 fl. pentru caletori'a Maj. Sale in Orientu.

Presiedintele invita sectiunile pre mane la 10 ore, ca s' se continue lucrările. Siedinti'a se termina la 12 ore. Siedinti'a mai d'aprope sa va annunciă in modulu indatinatu.

Corespondentia in cestiunea congresulu catolicu magiaru.

(Fine.)

Diceti mai departe, Santite Dnule, că baserica magiara catolica, s'eu baserica catolica de specifica nationalitate nu esiste; inainte, de tote inse trebuie s' observu, că nu este bine s' confundămu dogm'a cu administratiunea basericesca, s'eu credinti'a cu ritulu, — s' se nu mistificămu internulu cu exteriorulu. Eu sciu bine, că baserica dogmatica n'are nationalitate, adeca ace'a ce credemu in Iaintrulu nostru, este spiritualitate, si acêsta nu se potè specifică nationalitate; cum-că inse in esprimerea celoru ce credemu, si respective in aretarea semneloru esterne ale credintiei, adeca in delinierea cultulu religiosu, formămu baserica nationala dupa idiom'a in carea finimu afacerea nostra religiosa: acestu adeveru ni-lu documenta neresturnaveru baserica orientala, in carea fia-care natiune lauda pre Ddieu in limba sa, de unde apoi vedemu baserica nationala romana, greca, rutena, etc., fia-carea fiindu independinte in organismulu s'eu si respective in administratiunea esteriore de ce'alta. Baserica apusena s'eu catolica de ritulu latinu in acêsta privintia n'are libertatea mai susu aretata, căci e centralistica, adeca a impusu totoruru natiuniloru de limba cultulu una limba morta. Dupa conceptulu meu, Santite Dnule, ast'a e glori'a basericei nostre, că prelanga unitatea dogmatica potè fi si nationala; in ea credinciosulu celu mai de diosu ca si celu mai de susu întielege si pricepe pre ministrulu Dnului, căci rogarea este inaltata la ceriu, este decifrata in cuvintele limbei sale! acestei glorie nu-i lipsesce alta decătu, că precum a intratu limba poporulu si respective a credinciosiloru in cultulu religiosu, asiè s' între si ei in organismulu baserice, la ce tinde in sa-si autonomi'a de sub cestiune. Ce e de insemnatu inse, este că congresulu autonomiu de Pest'a n'are nemicu de a face neci cu cultulu religionariu, neci cu dogm'a; acelu-a este si respective va fi senatulu catoliciloru de ritulu latinu pentru deregerea trebiloru administrationali organice, a afaceriloru fundatiunali si scolastice, apoi ca s' se fimu noi uniti cu ei si in aceste, ca astu-feliu dupa proportiunea loru s' se ne majorisedie in afacerile nostre private, la acêsta Santite Dnule, poporeni nostri neci candu se voru invol. — Fără ca s' deosebitu baserica dogmatica, de cea administrativa; diceti mai departe Santite Dnule „că in baserica lui Cristu nu potè predomină s'eu supremati'a una natiune pe alt'a, căci veto celui mai micu, ajunge ca veto celui mai mare“, frumosu principiu, in adeveru majestaticu facia cu drepturile omenesci! inse Santite Dnule, in tote lucrurile trebuie s' fia ce-va ordine, carea se numesce „anima rerum“; acêsta ordine aduce cu sine statute, asiediaminte sociale, cari prescriu, ca in adunantie, mai alesu compuse pre reprezentatiunea poporulu si respective a credinciosiloru, s' se supuna minoritatea vointiei unei majoritati anumite, căci altmintrea neci o societate, fie acea constituita pentru scopuri spirituali, morali s'eu materiali, n'ar potè existe. Eu inse Santite Dnule, voi aretă si eu

esemple, că in baserica lui Cristosu voturile de multe-ori se desconsidera, aci e esemplu in dieces'a Santfei Vostre cu baserica de Macău, er' in Marmati'a cu baserica de Sighetu, in cari votulu credinciosiloru romani nu este consideratu, încātu pentru abusu coloru prepotenti, suntu in periclu de a-si perde in sa-si religiunea: éta S. Dnule! că in ace'a-si baserica dogmatica, se lupta pe morte basericele nationale! Totu aci mi subvine s' amintescu, că eu nu sciu ce si câte baserice rutene s' romanisatu in dieces'a oradana, fără ace'a sciu, că romanii in multe parocie unde tîenu baserica comuna cu rusii, parte se rusifica, parte se magiariseza, pentru esemplu in Macău si orasiulu Satu-mare, unde pre bravulu preotu, protopopu romanu, numai chiaru pentru că s'a tîenutu stensu de limba basericei romane, l'a atacatu cu pietre, cu spargerea ferestiloru si in urma prin respectivulu eppu fû scosu d'in parocia; esemplu este Silindrulu, unde nu este neci preotu neci cantore romanu s'eu carele se scia limba romana; esemplu este întregu Satmariulu mai alesu cu partile d'in Niru, si in urma amintitulu Sighetu alu Marmatiei.

Éta Santite Dnule, fructulu amesteculu basericescu alu romaniloru cu elemente straine, de-si de ace'a-si dogma. Descoperirea S. Vostre, că in Ungari'a magiarii catolici suntu cei mai putieni, dorere neci mie neci altoru credinciosi nu ni dă garantia in contra nesuintelor ce se pornescu prin autonomi'a magiara fatia cu romanii si rutenii; si fiindu că nu e vorba de dogma, ci de organismulu esteriore, sum constrinsu a face acea asemenare, cum-că in Ungari'a in sa-si natiunea magiara e mai putiena decătu celelalte nationalitati, si totu-si vedemu in facta ce e tipulu, ce e constitutiunea si ce suntu legile Ungariei, pe langa totu veto, ce-lu pune de nenumete-tori nu minoritatea, ci majoritatea natiuniloru nemagiare.

Binevoiesci a dice Sant. Dnule mai departe, „că in acelu congresu e vorba de dreptulu publicu a catoliciloru, si nu de celu privatulu deosebitelorurite.

Eu Santite Dnule, asiè sciu, că dupa definitiunea juridica dreptulu publicu alu confesiuniloru este pusetiunea sociale ce o ocupa fie-care fatia cu statulu, si desbatorele a supr'a acestui dreptu cade in sfera legislatiunei, si nu a autonomiei catolice; dreptu ace'a nu potu cuprinde, ce cuventu se avemu noi in acea adunantie in interesulu dreptulu publicu alu basericei nostre gr-catolice, a carei-a metropolia si done episcopatu s'au inarticulat chiari anu in legile patriei. Espressiunea „dreptulu privatulu deosebitelorurite“ dupa pareerea mea se potè reduce la întielesulu organismulu respectiveloru baserice, altcum acelu dreptu nu-lu potu pricepe. Unu argumentu carele ar' potè induplecă pre diecesele, oradana si lugosiana s' participe la congresulu autonomiu de Pest'a este comuniunea fondulu religionariu si scolasticu, amintitu de Santia Vostra. — De-cum-va inse e dreptu, că, noi suntu composessori in acele averi, ce nu credu s' concedă fratii dogmatici, privindu-ne numai ca pe nesce subsidiati, — atunci partea nostra nu ni se va luă; er' ce atinge administratiunea loru comuna, ne potemu întielege cu ei si prin delegatiuni provinciale; inse neci eu, neci cealalti consoti credinciosi nu portămu frica, că ne voru prè indesa la participatiunea in administratiunea aceloru-a. Era decum-va noi suntu numai subsidiati — inpartasiti d'in mila — atunci majoritatea senatulu autonomiu totu acea va determină in respectulu nostru, ce li va fi cu placere, căci noi vomu formă o minoritate neinsemnata fatia cu ei.

Amintesci S. Dnule, că ce feliu de sinodu ai tîenutu cu protopopii diecesani in consistoriulu celu mare d'in 12. aug. in care clerulu adunatu (?) cu unu glasu a dechiaratu ca s' luămu parte in caus'a si dreptulu comunu alu catoliciloru. Ar' fi o raterire canonica, daca noi amu crede, că acelu consistoriu a fostu unu sinodu; unu consistoriu s' conste in ca d'in atăti-a membri, căti lu constituescu, nu posedă atributele unui sinodu, căci consistoriulu stă d'in denumitii episcopulu, er' Sinodulu d'in alezii clerulu; si nime nu recunosce acea, că protopopii singuri se representedie pre cleru. — Altcum preotimea potè s' aiba parerile sale, er' mireni pre ale sale proprie.

Reflectedi S. Dnule „că daca ne-amu separă de cei-alati catolici, acesti-a s'ar' in straină de cătra noi, si s'ar' indoi despre catolicismulu nostru“; este inse mare deosebire între separarea dogmatica si administrativa; in dogma nu ne separamu, in celelalte ne-au separat inu-si pontificele Romei, candu ne scose de sub jurisdictiunea Strigonului. Daca pentru acea, că noi sustinemu autonomi'a trebiloru nostre administrationali si respective a jurisdictiunei, a disciplinei, a organismulu nostru si nu vomu amestecu strainu, — daca d'icu pentru ast'a s'ar' indoi cei-alati catolice despre sinceritatea catolicismulu nostru, atunci neci noi n'am crededehiaratiuniloru loru, că nu voiescu prin centralisatiune s' se estinda dominatiunea preste noi si trebele nostre particulare. Dupa reflexiunile aceste, cari a le face me simti indetoratu d'in pusetiunea mea de deputatu mireanu diecesanu, devinu la meritulu provocarei Santfei Vostre si me dechiaru: daca adunanti'a autonmica pestara n'are altu cugetu, alta intentiune decătu s' ni dee si noue dreptulu de a incurge in administratiunea fondulu religionariu si scolasticu, atunci in tota intemplantia aru fi unu

lucru avantajos, ca sê participam si noi in adunanti'a ei; inse ca sê potemu face acêst'a nu trebuie sê ne dismembram di ecêsalmente, ci mai antâiu sê cascigam consensulu întregi biserice gr.-catolice romane; daca universitatea, statulu gr.-catolicu romanu într'unu congressu aseminea celui d'in Pest'a, statorindu nosce principie, pre bas'a aceluora va detiermuri ca sê participe, atunci si eu me supunu si plecu cu cei-alti; pana candu inse d'între toti mireniilor aloru patru diecese numai unulu se gasesce, carele intra fâra de reserva, pana atunci nu me voui dismembrâ de majoritatea, ba potu dice de totalitatea credinciosiloru mireni gr.-catolici romani.

Mi faci cunoscutu S. Dnule, câ d'in dieces'a Lugosiului unulu si-a depus mandatu, er' cei doi voru intrâ in adunanti'a de Pest'a; eu presupunu câ Dnulu Majoru de la Clusiu si-a depus mandatu, cumcâ inse Dnulu Vladu carele in lun'a Juniu erâ celu mai aprigu contrariu alu intrarei, si si-a dechiaratu convictiunea firma, câ elu nu participa, acuma sê între, va sê d'fca „ce a lasatu eri de reu, asta-di sê ide de bunu“; ast'a nu o potu crede, pentru acêa câ-convictiunea unui barbatu ca Dnulu Vladu pretinde mai multa reputatiune d'in parte-mi. Caletoriulu ex offo la Mercurea pote sê între, inse unu cu eu sêu doi nu facu primavera. In sinceritatea sufletului ve descoperu S. Dnule, câ me dore cumcâ într'o cestiune asiê vitala nu potu fi de o parere cu arcepastoriulu meu sufletescu, inse chiaru parintele sufletescu trebuie sê conceda, câ consciinti'a sufletesca nu pote sê pata subordinatiune; dreptu aceea eu cu istori'a la mana nu voui a intrâ in locuri de unde s'ar mai potè tramite ore candu sêu unu superintendente calvinu, sêu unu calugaru jesuitu in cost'a biserice nostre, — nu voui intrâ neci in locu de acel'a, de unde ne-ar potè veni unu Polkovnik de media-nopte, ci me voui duce unde va fi totalitatea, statulu gr.-catolicu, si respective biserice mea dogmatica si nationala, câ-ci acolo unde vomu fi toti adunati, va fi spiritulu adevêrului care ne va lumina unde si pana unde? sê mergemu. Daca dupa tote acestea S. Domne, cugetati, câ sunteti in dreptu de a privi dechiaratiunea mea presinte de una depunere a mandatului, atunci placa-vi a face pasii ulteriori dupa cum judecati a fi mai bine.

Primiti descoperirea aduneci mele stime cu carea totu-de-un'a sum alu Santiei Vostre episcopesci fiu cu devotiune. Ioanif Romanu m. p. deputatu mirênu. Ora-dea-mare 12 octovre 1869.

D'in caletori'a Domnului Romaniloru.

Majestatea Sa imperatorulu Napoleonu a datu in diu'a de 11 octombre s. n. unu dejunu, in onorea Inaltîmei Sale Dnului Romaniei. Inaltîmea sa s'a dusu la palatulu de Saint-Cloud la orele 10 si diumetate, insotitu de agentulu Romaniei, de suit'a princiaru si de d. Basile Boerescu, ministru de justitia, sositu de câte-va dîle de la Londr'a, unde si-a implinitu misiunea cu care a fostu insarcinatu. D. Boerescu a avutu onorea de a fi presintatu Majestâti Sale la acêta ocaziune.

Principele imperialu a luat parte la dejunu, la care au asistatu ministrii trebeloru d'in afara si de interne; d-nii, principe de la Tour d'Auvergne si Forcade de la Rouquette, si mai multi demnitaru inalti ai imperiului. La acestu dejunu se chiamasera si serviciile de onore ale Majestâti Sale si ale principelui imperialu. Dupa dejunu, imperatorulu a bine-voitu in persona a immanu Inaltîmei Sale marele cordonu alu Legiunei de onore. Augustele persone s'au coboritu apoi in parcu, unde imperatorulu a avutu cu Domnulu o convorbire de mai multa de o ora. Intorcundu-se in salonele palatului, Majestatea Sa a bine voitu a vorbi in mai multe ronduri cu agentulu Romaniei, cu ministru Boerescu, si cu personele ce compunu suit'a Inaltîmei Sale. La 1 ora si diumetate dupa amêdia, Inaltîmea Sa, insotitu de suit'a Sa, si-a luat diu'a buna de la imperatoru si de la principele imperialu, si a fostu recondu panu la echipagiulu sêu de toti demnitaru, componendu serviciulu de onore.

Simtiemintele bine-voitorie, care imperatorulu le-a manifestatu cu acêst'a ocaziune, si primirea cordiala ce Majestatea Sa a facutu suveranului Romaniei, in totu tempulu petrecerii Sale in Paris, primirea incoronata prin marea distinctiune acordata alesului Romaniloru, voru implê de bucuria pre toti Romanii devotati patriei lor; câ-ci visit'a Domnului nostru va avê negresitu rezultatulu de a uni Romania cu Frantia prin noue legaminte de simpatia si de recunoscintia, precum si de a face pre toti Romanii bine ganditori de a urâ imperatorulu Napoleonu si dinastiei sale gloria si fericire.

(Monitoriula.)

VARIETATI.

** Majestatea Sa Imperatorulu sosit asta-di deminêti'a la 5 ore cu trenulu separat alu curtii la statiunea d'in Palota, si de aci se puse numai de câtu pre cale câtra Gôdôllô.

** (Sêtraesca republica) suna si resuna pretotindene in Spania. In fruntea republicanilor stau urmatorii reprezentanti: Pauly Angulo, ambii Castejoni Serraclara, Capdevila, Jounizti, Caler, Altina Nogueru, Agebedo, Louis Blanco si alti mai multi bravi, cari cu una rara energia si resolutiune se lupta impreuna pentru acêa sublima idea. Unu teneru d'in Aragonia, ca voluntariu alu libertâti fiindu provocatu sê si depuna arm'a, respunse astfelu: „Mai bucurosu moru de câtu sêmi predau arm'a in man'a monarcistiloru“, si cu acêste cuvinte indreptandu verfulu sabiei câtra pieptu, se slobo-di intr'insulu.

** (Scirea electrica) de asta-di, prin care se anuncia câ Domnitoriulu Romaniei s'a incredintiatu cu princess'a Elisabet'a de Wied, ne indemnâ a face una mica genealogia despre acêta familia. Familia de Wied e vechia, numele ei se trage de la comitatulu Wied (unu tîntu de 11 mil. □ in districtulu vestfalicu, asta-di este unu domeniu in statulu prussianu) si in documintele vechie ocure la 1093. In lini'a barbatosca se stinse cu contele Lotariu la 1243. Comitatulu trecu in posesiunea lui Brun contele de Isenburg, carele casatorindu-se cu erêdea, luâ si numele de Vidu. Acêta familia inca se stinse in lini'a barb. cu Ioanu la 1462, si domeniulu veni in poses. lui Detericu de Runcu d'in famili'a Leiningen-Vesterburg, barbatulu erêdei ultimului conte, carele fu in temeiatoriulu familiei presente. La an. 1698 famili'a se impartî in doue ramure: Vidu-Runcu si Vidu-nou. Cêea fu radicata la demnitate de principe in an. 1791, era ast'a inca la 1784. Lini'a Vidu-Runcu se stinse si cêa mai tenera unu tote domeniile sub numelu de Vidu. In lini'a Vidu (Nou) dupa fundatorulu ei, au urmatu fiulu Fredericu-Carolu, carele cese principatulu in 1802 fiului sêu Ionu Augustu Carolu. Acestu-ia urmâ (1836) fiu-sêu principele Ariminu (Herman) carele la 1842 se insorâ cu princessa Maria de Nassavi'a. Elu mori la 5 Martiu, 1864. Principele erâ unu barbatu cu inalta eruditiune si cultivâ cu predilectiune studiile filosofice, precum dovedescu scriptele sale („Viêt'a spiretuala si revelatiunea divina“ II. Tom. Lipsi'a, 1859. „Unu resultat d'in critic'a opului sciintia libertâti a lui Kant“ Lipsi'a 1861. apoi „Replica si Duplica d'in vechi'a certa despre libertatea vointiei“ Lipsi'a 1863.) Acestu-ia urmâ uniculu sêu fiu, principele Vilemu (Guilomu) nascutu la 22 aug. 1845. — Principele s'a de Vidu, miresa lui Carlu I. tre-bue câ este sora acestu-ia. — Astfelu se termina feluritele coniepture despre casatori'a domnitoriului Rloru, cari inse ar' fi doritu, precâtu scimu noi ca Domnitoriulu loru sê si fi alesu socia d'intr'o familia de stirpea latina. Dar casatoriile sunt in man'a lui Ddieu. Fia, ca princess'a miresa, devenindu domnitoria, sê si cascade prin bunetate si virtutile sale inimelea Rloru, precum le au cascigatu Carolu I.

** „Gaz. Tr.“ publica in fruntea sa unu articlu nationalu, in care ni se spune, câ strabunii Maghiariloru au disu lui Alesandru celu Mare: „Intre Domnu si servu nu pote esiste nece odata amicetia, ei si in pace se apuca de peru.“

** (Ambasadorulu austro-magiaru) principele Metternich s'a duelat in 14 l. c. in Baden cu contele Beaumont. Principele a corespunsu cu frumos'a femea a contelui; de acestu favoru s'au bucuratu inse si alti trei diplomati. Se crede prin urmare, câ caus'a duêlului nu pote fi amorulu. Inse cum s'ar potè esplicâ altmîntre impregiurarea, câ contele a duelat cu toti trei, pre cari ia ranitu pre toti precum si pre principele Metternich.

** (Renunitulu Franciscu Koos,) fostulu preutu reformatu in Bucuresci, anuncia invitare de prenumeratiune la opulu sêu „Elaborate istorice“ d'in epoc'a vitorosa a natiunei magiare si romane. Pretiulu 1 fl., a se tramite la Alesandru mreh in Muresiu-Osiorheiu. Ce vomu potè acceptâ de la d. Koos, care prin corespundintiele sale calomnatorie, ce le tramitea d'in Bucuresci la diurnalele magiare, s'a aretatu totu-de-un'a de celu mai implacabilu adversariu alu natiunei romane? Ore invetiati-a ce-va Diu'a Koos dupa patianiele sale, fiindu alungatu d'in Bucuresci chiaru de credinciosii sêi?

** (Indreptare) Epitafiulu comunicatu in nrulu trecutulu alu „Federatiunei“ este a se corege estumodu:

sîrulu alu doilea: I AII TRF etc.
sîrulu alu 4-lea: V-LA PATRO etc.
sîrulu ultim: LIBERT. E. B.

M.

Zelahu 15/10 1869. — A. Cosm'a m. p.

Sciri electrice.

Madridu, 16. oct. S'a dceisu, câ deca insurgentii d'in Valenci'a nu voru depune armele, militi'a va atacâ cetatea. Cabecilla, Romero si Fantoni au fugitu câtra Gibraltar.

Zagrabia, 16. oct. Dupa alegerea vice-presie-

dintelui si a membriloru suplenti ai dietei Ungariei, s'ag presintatu doue interplatiuni; — un'a in caus'a impleri scaunului metropolitanu d'in Zagrabia, cêea-l-alta pentru delaturarea oficialiloru, cari nu suntu de nationalitate croata.

Parisu, 16. oct. In cercurile deputatiloru se vorbesce, câ imperatorulu esitêza intre infintiarea unui ministeriu de partid'a lui Thiers, ori de partid'a lui Rouher. E siguru inse, câ faim'a despre schimbarea cabinetului nu e nefundata, — se tienu a dese-ori consilie ministeriali, in cari se dezbatu exclusivn cestiuni personali.

Viena, 16. oct. Proiectulu ministrului de interne referitoriu la stramutarea legiloru de pressa, s'a stersu d'între proiectele ce se voru presintâ senatului imper.

Lemburgu, 16. oct. 16 In siedinti'a de ieri sera a comisiunei de alegere, Victor a proiectatu, ca delaturandu-se proiectulu lui Pomianowski — in caus'a candidârii lui Ziemiakowski — sê se trecâ la ordinea dîle; ce dupa una disputa inversiunata s'a si primitu.

Madridu, 16 oct. Dupa splendid'a cuventare a lui Olozaga, cortesulu a datu impoternieire pentru acusarea legitima a 17 deputati.

Viena, 16. oct. Regimentele Ramming si Gorizutti in garnisona aici, au primitu ordinulu de a se completâ pre pitioru pe resbelu, pentru a potè merge in 1. nov. in Dalmatia.

Viena, 16. oct. Dupa despositiunile mai noue, Majestatea Sa se va pune pe cale in Orientu in 25. l. c., va petrece patru dîle in Constantinopole, va face apoi una visita in Aten'a, si de aici va merge mai departe spre Jaffa si Jerusalimu.

Viena, 16. oct. Beust si Taaffe voru merge mane sera la Prag'a. Presedintele locotientiei boeme a sositu asta-di dimenetia aici, fâra de a fi fostu chiamatu.

Viena, 16. oct. Ministru de interne omise d'in propunerile pentru senatulu imp. proiectulu de lege relativu la schimbarea legi de presa.

Zagrabia, 16. oct. Vukotinovich fu alesu de vice-presedinte primariu in siedinti'a de asta-di a dietei. Mai departe elu, Krailevich se Jellachich fure alesi de deputati pentru diet'a Ungariei. Caletori'a ablegatiloru pentru diet'a tierci va urmâ mane.

Görsz, 15. oct. Dupa convoirea a supr'a votarei legiloru in ambelo limbe ale tierci se primi proiectulu de lege a supra schimbulu posesiunei fonciarie. Deputatulu Pajer si consortii propune desbaterea cestiunei pentru primirea alegeriloru directe la senatulu imperialu. Siedinti'a mai de aproape va fi in 19. oct. Ordinea dîle: propunerea lui Pajer pentru alegerile directe si proiectulu de lege relativu la scolele poporali.

Parisu, 18. oct. „Temps“ anuncia: Se aude, câ se vâ formâ unu cabinetu nou, in care voru figurâ Rouher, Lavalette, si Ollivier. — „Constitutionnel“ si-esprime sproranti'a, câ conventiunile cu Romania, de care se ocupa ministeriulu esterneloru, la propunerea facuta d'in partea Domnului Romaniei Carolu, se voru regulâ definitivu.

Nu-Wied, 18. oct. Principele Romaniei Carolu I. incredintâ alalta ieri pre frumos'a princessa Elisabet'a de Wied.

Madridu, 17. oct. Guvernulu este insciintiatu, câ revolutiunarii au cumperatu una mare catime de terpeninu, cu scopu de a dâ flacareloru cetatea Madridu.

Parisu, 18 oct. „Figaro“ spune, câ maresialulu Bazaine este numitu comandante alu gardei imperiali.

La pertractarea de ieri, tîntu in Avenue-Choisi, a participatu 1500 persone. Pelletan a protestatu energios contr'a manifestatiunei. Conferintiele publice decursera in pace.

Constantinopole, 18. oct. Port'a este forte nemultiamita cu tîntu a Italiei si a Frantiei facia cu conflictulu egiptianu. Cu acêst'a este in legatura si revocarea ambasadoriului turcescu d'in Florenti'a.

Parisu, 19. oct. Diurniulu oficialu de ieri demintiesce tote scirile despre schimbarea in minisieriu.

Parisu, 19. oct. Ministrii si presedintii senatului si alu corpului legislativu se afla in Compiègne, pentru a pregati proiectele de legi, ce se voru presintâ corpului legislativu.

Proprietariu si editoriu: Alesandru Romanu.
Redactoru respundietoriu interim.: Ionu Porutiu.